

CULTURA / ESPECTACLES

OPINIÓ

**Bibliografia
nacionalista**

Josep M. Figueres *

La commemoració de les Bases de Manresa està generant l'aparició d'estudis sobre els orígens i fonaments del catalanisme. Voldria referir-me a dues obres: *El nacionalisme català*, excel·lent resum d'Albert Balcells, i la tesi doctoral de Jordi Llorens *La Unió Catalanista i els orígens del catalanisme polític*. En la primera Balcells elabora una obra senzilla i primària però documentada i vigorosa en la seva estructuració de contingut, on esbossa l'evolució del catalanisme des dels primers components de caràcter literari amb els Jocs Florals i la Renaixença fins avui. Els treballs de síntesi sovint no s'han valorat com cal i l'esforç d'aquests historiadors ha estat poc lluit, ja que treballar pel gran públic comporta automàticament la separació de la recerca en els marcs especialitzats. Paradoxalment, de les recerques especialitzades, com el darrer llibre de Balcells, se'n fa una escassa o nul·la crítica. Així el suggeridor treball sobre la justícia i les presons després del maig del 1937 dins els *Episodis de la Història*, de Rafael Dalmau editor, convé que sigui conegut fora de l'entorn especialitzat. El mateix passa amb l'excel·lent llibre de memòries de l'ex-director de la Model Rafael Tasis i alhora ens trobem amb la manca de ressò en els mitjans informatius. Quan l'aparició gairebé simultània d'aquests treballs possibilitava que hi hagués debat sobre les presons, fet a cura d'especialistes amb un component d'audiència que podia estar garantit. Trobem problemes en l'origen i el final de la cadena de la producció historiogràfica.

L'edició catalana de l'obra *El nacionalismo catalán* de Balcells, editada a Historia 16 en una col·lecció divulgativa, serà un petit esdeveniment, ja que les històries sintètiques del nacionalisme —de Rovira i Virgili fins a Poblat— són escasses i és de doldre que els historiadors s'han dedicat més a l'especialitat que a la visió de conjunt. Potser la qualitat hi guanya, efectivament, però les obres globals tenen un públic que aspira a tenir una visió plena en la qual s'ofereixi condensadament allò de rellevant que tenen. Ara, un historiador professional s'ha acarat amb el repte i n'ha sortit prou airós ja que l'obra no és un simple resum de dades sinó que hi ha la mà amable de l'historiador que ens acompanya amb una interpretació constant indicant també opinió pròpia valorativa.

Llorens ha escrit una obra que podem considerar definitiva, sòlida. Un estudi de més de sis-cents pàgines i que un tribunal amb Josep Termes, Isidre Molas, Borja de Riquer o Jordi Casassas considerarà *cum laude*. Són els treballs com el també recent de Gallofré sobre la censura franquista dels llibres catalans les obres que marquen un estil d'exhaustivitat i que aporten un conjunt de dades i materials que ens faciliten el tipus d'obres al qual al·ludíem: gràcies a les obres en profunditat poden fer-se síntesis de qualitat.

En relació amb les commemoracions hi ha un factor que em desplaça que és el remolc de les institucions de les efemèrides. És correcte des d'una perspectiva estrictament popular, ja que la societat es belluga i això implica que hi hagi acció bibliogràfica institucional; i ahir eren llibres sobre el naixement de Catalunya i avui són llibres sobre finals del XIX. Però altres aspectes tenen també importància i des de la visió catalanista i alhora historiogràfica són igualment vàlids. Disposem potser d'un *Atlas escolar d'història de Catalunya*? Tenim l'edició crítica dels principals teoritzadors del catalanisme? Textos per exemple de Pella i Forgas, Col·lell o el mateix Almirall són avui introbables. Treballar en commemoracions és potser fer obres circumstancials i restar satisfets davant els llibres publicats. No n'hi ha prou amb editar, convé planificar els buits i mancances existents i també fer arribar a escoles i biblioteques les obres que apareixen d'història de Catalunya, com el recull de textos històrics —*Documents de Catalunya*— de Jordi Gallofré, fet exclusivament per a l'ensenyament, o les històries de Girona i de Lleida, fetes a iniciativa municipal i privada. ■

* Josep M. Figueres és historiador i professor de la UAB